

Nieuwsgierigheid leidt tot motivatie

*Welk **gedrag** ontstaat er wanneer je niet weet wat er van je verwacht wordt, als je niet weet wat het doel is van een les?*

*Voel je dan **motivatie** om te gaan presteren? Word je dan **geprikkel**d?*

16-01-18

Motivatie voor het leren van nieuwe dingen, of het leren van nieuwe handelingen ontstaat en ontwikkelt zich vanuit het gevoel van autonomie. Het gevoel van 'iets zelf kunnen', iets zelf beheersen en handelingen zelf kunnen uitvoeren is een gevoel van succesbeleving. Een succeservaring draagt eraan bij dat je verder wil leren en gemotiveerd raakt om verder te leren. Denk aan die peuter die roept 'zelf doen' tijdens het eten van het toetje of het aandoen van zijn jas. Die peuter blijft proberen en in die eerste jaren groeit met het behalen van kleine successen het gevoel van autonomie en dus het gevoel van eigenwaarde. Zo ook de kleuter die naar groep 3 gaat met de verwachting straks zelf te kunnen lezen of te kunnen rekenen. Ze zijn nieuwsgierig naar wat zij gaan leren in groep 3. De verwachting dat zij in groep 3 gaan leren lezen en rekenen en dit dan vervolgens zelf te kunnen, prikkelt en motiveert. Het zijn verwachtingen die wij als volwassenen ook uitspreken.

Wanneer dit 'nieuwe' proces problemen oplevert en het rekenen of het lezen moeilijk blijkt en zelfs lastig, zal de leerling het gevoel van autonomie verliezen en daarmee het gevoel van eigenwaarde en de kans is groot dat het kind een negatief zelfbeeld ontwikkelt. 'Ik kan het toch niet'..... 'het lukt mij niet'... 'ik ben dom'. De motivatie voor verder lezen en verder leren zal verminderen, want waarom iets blijven doen als het toch niet lukt en als je fout op fout maakt. Voor het leerproces en voor de motivatie is het van belang dat de nieuwsgierigheid van de leerling ook wanneer er sprake is van leerproblemen geprikkel wordt. Daarnaast zijn grote en kleine succeservaringen de basis voor die motivatie. Een kleine succeservaring kan al behaald worden met pre-teaching, ook met pre-teaching is het van belang dat de nieuwsgierigheid wordt geprikkel voor de inhoud van de les die gaat komen.

Nieuwsgierigheid prikkelt en nieuwsgierigheid motiveert. Wanneer de hersenen nieuwsgierig zijn naar een antwoord, als het kind nieuwsgierig is dan wordt de informatie die aangeboden wordt beter onthouden.

Wanneer de leerling ontspannen is kunnen de hersenen nieuwe informatie beter opnemen. Het is dus logisch dat bij stress wanneer iets niet lukt, ook de hersenen geblokkeerd worden en als het ware bevroren.

De sleutel voor motivatie is dus naast succeservaringen het 'prikken van de nieuwsgierigheid'. Stel dat je als puber in de klas komt en je krijgt een vak dat je nog nooit gehad hebt. Je weet niet eens wat het woord, de naam van het vak, echt betekent. Je weet niet wat je gaat leren en je weet niet wat er van je verwacht gaat worden. Wanneer je ergens toe 'verplicht' wordt, ook als volwassene en je weet onvoldoende wat er gaat gebeuren en ook niet wat er van jouw kennis en vaardigheden verwacht gaat worden, ben je eerder terughoudend dan gemotiveerd. Je kijkt de kat uit de boom... Het is dan ook voor leerlingen van belang dat die terughoudendheid omgezet wordt in nieuwsgierigheid. Dit voorkomt ook onderpresteren. Wanneer een leerling bang is iets niet te kunnen of niet weet wat er verwacht wordt zal hij niet onbevagen het proces in stappen en mogelijk zichzelf beschermen en gewoon een afwachtende houding aannemen.

Waar je geen idee van hebt wekt geen nieuwsgierigheid op en weinig motivatie voor het leren van iets nieuws.

Deze ongemotiveerde houding zag ik bij een leerling die ik begeleidde, een leerling met een taalontwikkelingsstoornis op het vmbo. Hij zou in dat tweede jaar het vak economie krijgen. Het vak zei hem niets en hij was al vanaf de eerste les ongeïnteresseerd tijdens de les en deze boodschap kreeg ik dan ook al na twee weken van zijn mentor. Uit het gesprek met de leerling bleek dan ook dat hij niet wist wat het woord 'economie' betekende en dat hij de woorden in het boek van dit vak erg lastig vond. Schooltaal en vaktaal zijn zeker voor deze leerlingen erg lastig en al helemaal als je het vak niet kent. Hij bleek niet de enige leerling die moeite had met alle nieuwe woorden en de betekenissen ervan. Maar de meeste leerlingen willen niet opvallen met vragen en geven niet graag aan dat zij de les niet begrijpen

Hoeveel leerlingen weten op de eerste dag dat zij een nieuw vak krijgen wat dit vak precies inhoudt? Weten zij bijvoorbeeld wat de betekenis is van het woord 'economie' en wat er van hen verwacht gaat worden bij dit vak? Wanneer je dan ook een taalontwikkelingsstoornis hebt is het soms ook lastig om het woord de eerste keer goed te lezen of goed uit te spreken en de betekenis van het woord, de definitie, is dan vaak ook niet bekend. Wat ga je leren bij het vak 'economie' en kan ik dat wel? Is het een lastig vak? Wanneer je al tegen bepaalde leerbelemmeringen oploopt ga je zeker niet onbevagen en nieuwsgierig naar de eerste les. Het is eerder een houding van 'de kat uit de boom kijken'. Je hebt totaal geen 'beeld' of voorstelling van het vak. Je kan zelfs ongemotiveerd overkomen.
Hoe maak je nieuwsgierig? Hoe prikkel je en hoe motiveer je?

Waarom starten wij een nieuw schooljaar met een vak waarvan de leerlingen niet weten wat er van hen verwacht wordt? Waarom starten wij meteen met het bijbehorende schoolboek en de leerstof. Laat de boeken dicht op die eerste dag dat zij kennismaken met het nieuwe vak!

Maak de leerlingen de eerste les nieuwsgierig naar het vak dat gaat komen. Dat kan naast het vak economie ook vakken zijn als ckv (culturele en kunstzinnige vorming) of maatschappijleer. Brugklassers zullen ook geen helder beeld hebben van vakken als wiskunde of mens en maatschappij, of maatschappijleer.

De voorkennis activeren is een mooie glimmende kapstok ophangen waaraan alle nieuwe kennis gekoppeld kan worden.

Informeel wat de leerlingen al weten van het vak of van de titel van het vak zoals 'economie' of 'maatschappijleer'?

Laat de leerlingen met elkaar in een mindmap verwoorden of met plaatjes aangeven wat zij weten van dit vak.

Laat zelf een presentatie zien met plaatjes die met het vak te maken hebben, zodat de leerlingen zich een voorstelling kunnen maken over het vak. Laat hen vertellen wat zij bij deze foto's/ platen zien.

Laat de leerlingen in de eerste les zelf nadenken of met elkaar overleggen over het doel van het vak. Wat ga je bij dit vak leren denk je? Schrijf op wat er volgens jou behandeld gaat worden in dit schooljaar?

Wat wil jij leren bij dit vak? Waar ben jij nieuwsgierig naar?

Maak de leerlingen nieuwsgierig en vertel wat jij aan hen graag wil leren over dit vak. Waarom vind jij als docent dit vak zo boeiend? Vertel dit ook boeiend. Vertel met een zekere spanning wat er zo leuk is om van dit vak te leren, wat kan je er mee in de toekomst.

Vergeet daarnaast niet om elke les te vertellen wat jouw doel is aan het eind van elke les. Wat wil jij die les aan jouw leerlingen leren en inventariseer een paar minuten aan het eind van de les of het doel behaald is. Vraag aan de leerling met welke (nieuwe) informatie hij of zij na de les de klas uitgaat.

In elke les is er vast tijd in te bouwen om de leerlingen te prikkelen met een leuke test, proefje of gekke stelling waarover ze een mening mogen geven en die hen aan het denken zet. Denk bijvoorbeeld aan de strooptest (vlug afgeleid worden), of een andere leuke test die van internet te halen is en bij jouw vak past.

Maak voor elke les een overzicht van nieuwe woorden die je aanbiedt. Alleen al woorden als 'percentage', 'overeenkomsten' en 'kenmerken' zijn voor de meeste leerlingen lastig. Schenk aandacht aan deze woorden zodat zij de les ook beter begrijpen.

Werk met een mindmap per hoofdstuk op het digibord. Dit is voor hen een visuele ondersteuning bij het leren en gelijk een mooie samenvatting. Vraag aan de leerlingen wat er in de mindmap moet staan.

Prikkel door te vertellen dat zij bij jouw vak in dat schooljaar twee keer met een spiekbriefje een repetitie mogen maken. Een leerling die een spiekbriefje mag maken wordt verrast, geprikkeld en gemotiveerd. De kans om een mooi cijfer te halen. De leerling die een spiekbriefje maakt heeft in ieder geval de leerstof gelezen en de belangrijkste punten eruit gehaald.

Iedereen kan zich vast een docent herinneren die een vak erg boeiend wist te vertellen en die stimuleerde. Een docent die je wist te prikkelen waardoor je recht overeind ging zitten en waardoor je gemotiveerd werd om te leren. Wat was de (magische) kracht van die docent/ leerkracht?

“Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan”

Pippie Langkous

Bernadette Sanders,
Orthopedagoog, eigenaar Smartonderwijs

Bronnen:

Mieras, M., Dijk, M. van & Dieperink, J.B. (2016). *Voor de Leeuwen*. Assen: Van Gorcum
Peeters, M. (april 2015). *Hoe worden leerlingen nieuwsgierig?* JSW.

